

KANSALAISSYHTEISKUNTA TURVAA MIELENTERVEYTTÄ - JÄRJESTÖJEN ROOLI PERIAATEPÄÄTÖKSEN TOIMEENPANOSSA

**Valtioneuvoston periaatepäätös mielenterveyden edistämisestä –
julkaisuseminaari**

24.4.2025 Tieteiden talo, Helsinki

Minna Savolainen, Nyyti ry:n toiminnanjohtaja, Mielenterveyspoolin varapuheenjohtaja

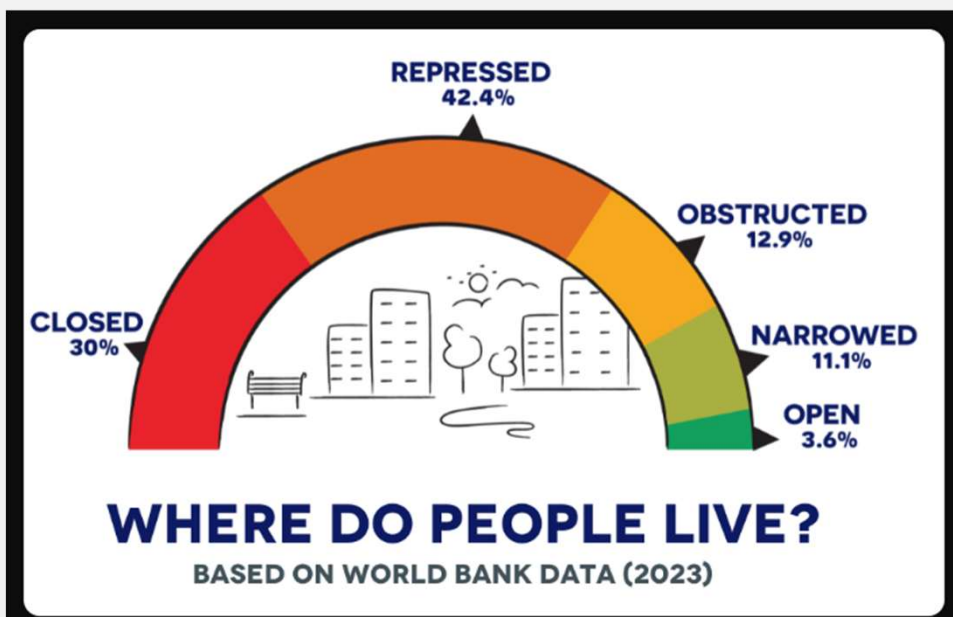
A close-up photograph of a person's hands using a trowel to smooth a surface of wet concrete. The person is wearing a bright green watch and dark clothing. In the background, other people are visible, some wearing safety vests, suggesting a construction or community project site. The scene is outdoors with natural lighting.

**RAKENNETAAN VAHVUUKSIEN VARAAN -
SUOMALAINEN
KANSALAISYHTEISKUNTA KANSALLISEN
YLPEYDEN AIHEEKSI**

VAHVA KANSALAISSYHTEISKUNTA

Suomi sijoittuu korkealle keskeisissä kansalaisyhteiskunnan vahvuutta mittaavissa vertailuissa:

- Civil Society Participation Index (2023 TheGlobalEconomy.com): Suomi 0,939 (maailman keskiarvo 0,641)
- OECD Civic Space Scan (2021): Suomi edelläkävijä osallistavassa toimintaympäristössä
- Yli 100 000 yhdistystä – EU:n huippua kansalaisten osallistumisessa

CIVICUS (global civil society alliance) mukaan vain 3,6 % maailman väestöstä eli vuonna 2023 maissa, joissa on avoin kansalaisyhteiskunta (civic space). Suomi kuuluu tähän pieneen joukkoon.

VAHVA KANSALAISYHTEISKUNTA TURVAA MIELENTERVEYTTÄ

- Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta vahvistaa demokratiaa.
- Vahva kansalaisyhteiskunta nähdään hyvän hallinnon edellytyksenä ja se vahvistaa yhteiskunnan taloudellista, poliittista ja sosiaalista menestystä.
- Kansalaisyhteiskunta on laajempi kuin kansalaisjärjestötoiminta, mutta kansalaisjärjestöt ovat keskeinen osa toimivaa kansalaisyhteiskuntaa.
- Kansalaisjärjestöt edistävät ihmisten hyvinvointia, tuottavat sosiaalista pääomaa lisäämällä osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luottamusta ja vahvistavat yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja kriisinkestävyyttä.

NYTYI RY

**RAKENNETAAN VAHVUUKSIEN VARAAN - SUOMESSA
VALTION JA KANSALAI SJÄRJESTÖJEN SUHDE ON LÄHEINEN:
KYSE ON PIKEMMINKIN KUMPPANUUDESTA KUIN
VASTINPARISUUDESTA**

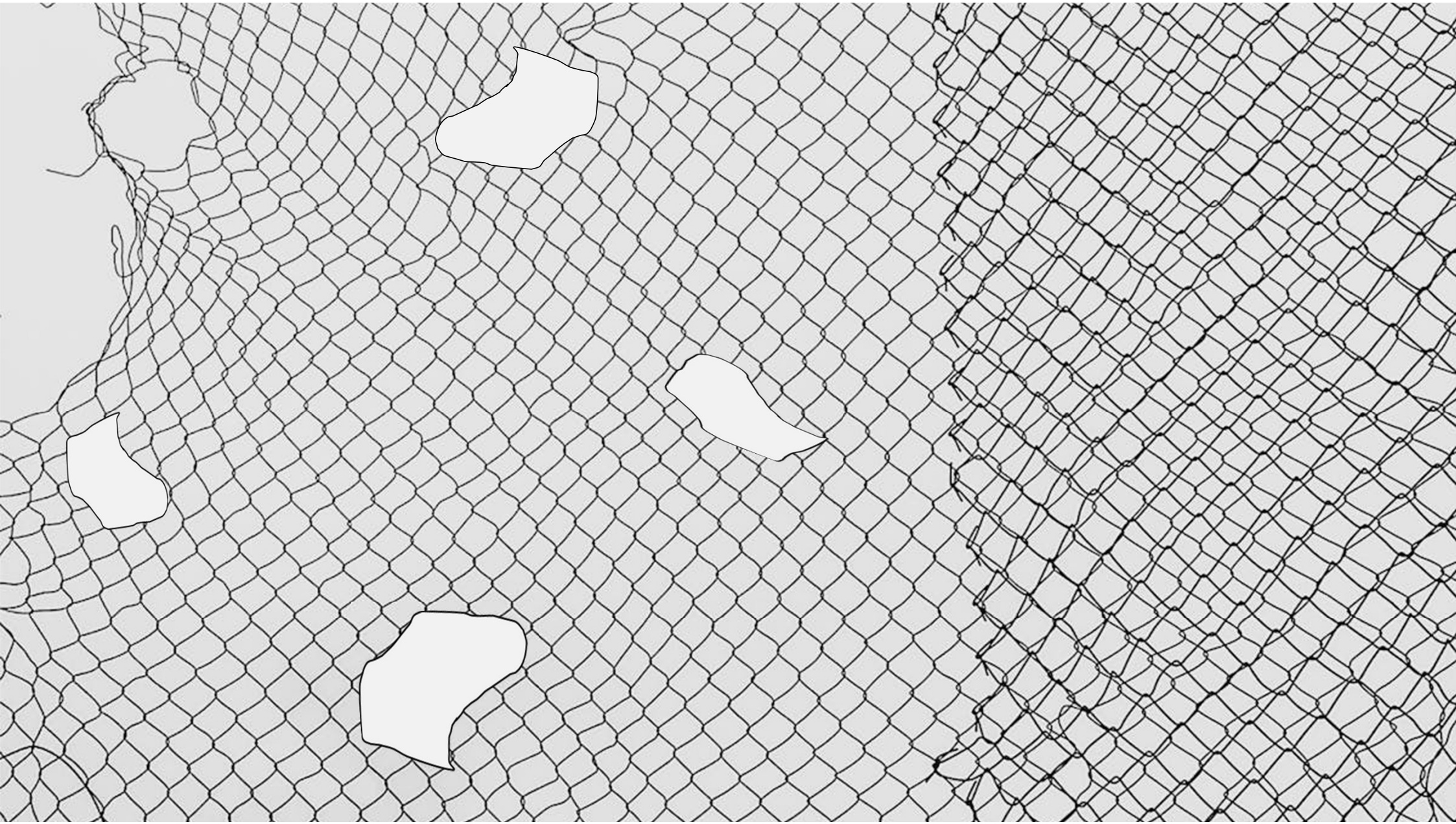
AINUTLAATUINEN YHTEISTYÖMALLI

- Suomessa valtion ja kansalaisjärjestöjen suhde perustuu historialliseen luottamukseen ja yhteistyöhön – kyseessä on erityispiirre, jossa järjestöt nähdään yhteiskunnan tukipilareina, ei pelkkinä palveluntarjoajina tai valtiovallan vahtikoirana.
- Kansalaisjärjestöt ovat suomalaisessa yhteiskunnassa integraalinen osa hyvinvointiyhteiskuntaa, jotka täydentävät julkisen sektorin, markkinoiden ja perheiden sekä lähiyhteisöjen kykyä huolehtia kansalaisten hyvinvoinnista.
- Järjestöt tavoittavat ryhmiä, usein miten heikompiosaisia, joita viranomaiset tai palvelujärjestelmä eivät pysty tai halua tavoittaa.
- Järjestöt mahdollistavat matalan kynnyksen tuen, vapaaehtoistoiminnan, luovat tärkeitä yhteisöjä ja tukiverkostoja ihmisille.

- Suomessa toimii lähes 9 000 sosiaali- ja terveysalan järjestöä.
- Niissä toimii 500 000 vapaaehtoista.
- Palkattua henkilöstöä on noin 50 000.
- Sote-järjestöt työskentelevät eri ihmisryhmien parissa. Toiminta liittyy etenkin erityisessä tai haastavassa elämäntilanteessa elävien ihmisten tukemiseen:
  - lapsiperheisiin, nuoriin, kriisejä kohdanneisiin, vanhuksiin, yksinäisiin, muistisairaisiin, pitkäaikaissairaisiin, mielenterveys- ja päihdeongelmaisiin, vammaisiin, muihin vähemmistöryhmiin ja kaikkien näiden läheisiin.
- Suomalaiset arvostavat sote-järjestöjen työtä.
- Selvä enemmistö (lähes 80 %) ajattelee leikkausten heikentävän järjestöjen tarjoamia palveluita ja hyvinvointiyhteiskunnan perustaa.
- Yhtä moni ajattelee, että hallitus tekee virheen leikatessaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta. (E2 –tutkimus 2025)

Järjestöt voimavarana

Kumppanuusraportti
mielenterveysstrategian
toimeenpanosta 2020–2023

Outi Ruishalme,
Meri Larivaara ja
Ellen Tuomaala

mieli

Selvityksen teki Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta MIELI Suomen Mielenterveys ry vuonna 2023.

Raportti kertoo järjestöjen osallistumisesta mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon alkuvuoteen 2023 mennessä. Raportti on koostettu järjestöjen toimintaa luotaavan kysely- ja haastatteluaineiston pohjalta. Raportissa kuvataan mm.

- suomalaisten mielenterveystyötä tekevien järjestöjen toimintaa mielenterveysstrategian eri painopistealueilla ja itsemurhien ehkäisyssä,
- järjestöjen yhteistyötä julkisen sektorin kanssa,
- toimeenpanoon osallistumista edistäviä ja estäviä tekijöitä järjestöjen näkökulmasta,
- hyödyntämättä jäänyttä osaamista ja asiantuntemusta.

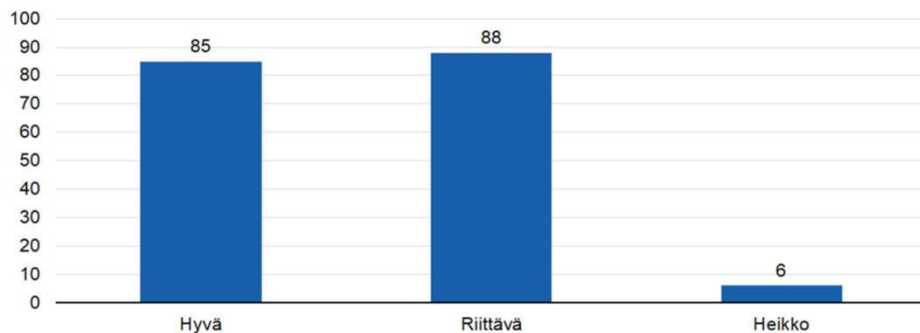
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma ovat järjestöjen toiminnalle tärkeitä asiakirjoja, jotka ovat auttaneet dialogissa eri toimijoiden kanssa ja joiden avulla on ollut helpompi päästä avaamaan järjestöjen työn sisältöjä ja tavoitteita yhteistyökumppaneiden kanssa sekä perustella työn tarpeellisuutta ja merkitystä.
- Monet valtionavustuksilla toteutetut toiminnot uhkaavat jäädä paikallisiksi ja alueellisiksi, eikä systemaattista valtakunnallista vaikutusta saavuteta. Valtakunnallisilla järjestöillä voisi olla tällaisissa tilanteissa koordinoiva ja jatkuvuutta rakentava rooli. Järjestöjen kyvystä levittää toimintaa useille hyvinvointialueille ja kannatella toimintaa pitkäjänteisesti on kokemuksia aikaisemmista valtionavustushankkeista, joissa järjestö on ollut päätoteuttaja.
- Eri rahoituslähteistä toteutuva toiminta tai eri toimijoiden vakiintunut toiminta on jäänyt mielenterveysstrategian koordinaatiossa tunnistamatta ja yhteensovittamatta, jolloin toimet jäävät irrallisiksi toisistaan. Julkinen sektori tunnistaa herkästi vain oman toimintansa. Näin jää saavuttamatta yhteisövaikuttavuus.
- **Järjestöillä on edellytyksiä toimia julkisen sektorin aitona kehittämiskumppaneina. Tämä voimavara kannattaa ottaa vahvemmin mukaan tulevassa toimeenpanossa.**
- Mielenterveystyössäkin on yleistynyt ajatus vahvasta satunnaistettuihin asetelmiin perustuvasta näytöstä. Järjestöillä ole resursseja toteuttaa tutkimuksia. Tarvitaan mittareita, jotka huomioivat järjestöjen toiminnan luonteen ja jotka tunnustetaan näyttöä koskevassa keskustelussa.

MIELENTERVEYSJÄRJESTÖJEN TYÖ VAIKUTTAVAA 1

- STEA toteutti vuotta 2022 koskien avustusta saaneiden mielenterveysjärjestöjen toiminnasta tuloksellisuuskatsauksen järjestöjen toimittamien tuloksellisuusraporttien sekä tuloksellisuustarkastusten pohjalta.
- Mielenterveysjärjestöjen kokonaisuuteen kuuluvia toimijoita oli vuonna 2022 yhteensä 101. Tuloksellisuuskatsauksessa arvioituja avustuskohteita oli yhteensä 179.
- STEAn kokonaisarvion mukaan mielenterveystyön järjestöjen toiminnan tuloksellisuus on ollut pääosin hyvä tai vähintään riittävä.

Arvio avustuskohteiden toiminnan tuloksellisuudesta

MIELENTERVEYSJÄRJESTÖJEN TYÖ VAIKUTTAVAA 2

- Järjestöjen toiminta on kohdistunut tarkoituksenmukaisella tavalla ja toimintojen on arvioitu tukevan aiottujen tulosten saavuttamista pääosin hyvin tai riittävästi.
- Todennettuja tuloksia on saatu mielenterveysjärjestöissä aikaiseksi hyvin tai riittävästi reilussa 60 prosentissa avustuskohteita. Toiminnasta kerätty seurantatieto tukee tulosten osoittamista hyvin tai riittävästi 85 prosentissa avustuskohteita.

MIELENTERVEYSJÄRJESTÖJEN TYÖ VAIKUTTAVAA 3

Tuloksia mielenterveyskuntoutujien ja muiden mielenterveyden haasteita kokeneiden kohtaavassa toiminnassa esim. seuraavat:

- osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen
- arjenhallinnan ja arjen taitojen (myös sosiaaliset taidot) parantuminen
- työ- ja toimintakyvyn säilyminen ja vahvistuminen
- työllistymis- ja opiskelunvalmiuksien parantuminen
- psykiatrisen hoidon tarpeen vähentyminen

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen mm. mielenterveyden haasteisiin liittyvää ulkopuolisuutta, näköalattomuutta ja yksinäisyyttä kokevilla seuraavasti:

- kohdatuksi ja kuulluksi tulemista sekä hyväksyntää sellaisena kuin on
- yksinäisyyden vähenemistä ja helpottumista
- oman merkityksellisyyden kokemusta
- itseluottamuksen lisääntymistä
- vertaistukea
- osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymistä kokemusasiantuntijoilla

NYTYI RY

MIELENTERVEYSJÄRJESTÖJEN TYÖ VAIKUTTAVAA 4

Kriisityössä ihmisten auttamiseksi akuuttien kriisien ja elämänmuutosten yli sekä muissa haastavissa elämäntilanteissa aikaansaatuja tuloksia mm:

- kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa olevien selviytyminen
- toimintakyvyn vahvistuminen ja hyvinvoinnin kokemuksen lisääntyminen
- läheisen menetyksestä tai pitkittyneestä vaikeasta elämäntilanteesta selviytymisen helpottuminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen ryhmätoiminnan avulla
- väkivaltaa kokeneiden hyvinvoinnin lisääntyminen
- itsemurhien ja itsemurhayrityksien ehkäisy (itsemurhia ehkäisevä työ)
- ihmiskauppaa on onnistuttu tunnistamaan ja uhreja saatu ohjattua erityistukipalveluihin kohderyhmältä saadun tiedon perusteella (ihmiskaupan vastainen työ)

**RAKENNETAAN VAHVUUKSIEN VARAAN -
JÄRJESTÖT KESKEISIÄ TOIMIJOITA, JOTKA
KOHTAAVAT IHMISET SIELLÄ, MISSÄ HE ELÄVÄT.
ILMAN JÄRJESTÖJEN OSAAMISTA JA TOIMIJUUTTA
PARHAATKIN STRATEGIAT JÄÄVÄT OLENNAISILTA
OSIN VAJAAKSI.**

JÄRJESTÖJEN ROOLI PERIAATEPÄÄTÖKSEN TOIMEENPANOSSA

1) Periaatepäätöksen ja arjen välinen silta

- Periaatepäätöksen monet toimenpiteet **toteutuvat konkreettisesti järjestöjen toiminnassa.**
- Järjestöt voivat tuoda **ihmisläheisen ja yhteisöllisen ulottuvuuden** toimeenpanoon.

2) Kokemusäänen ja vertaistuen edistäminen

- Periaatepäätöksessä painottuu osallisuus ja kokemustiedon hyödyntäminen → **järjestöt ovat tämän osaamisen ytimessä.**
- Vertaistuki, kokemusasiantuntijuus ja toipumisorientaatio ovat järjestöjen vahvuuksia, jotka täydentävät palvelujärjestelmää.

3) Ennaltaehkäisy ja väliinputoajien tavoittaminen

- Periaatepäätöksessä todetaan, että **toimenpiteet vaativat monitoimijaisuutta** – juuri järjestöt tavoittavat usein ne, jotka muuten uhkaavat jäädä ulkopuolelle.

- Järjestöt voivat toteuttaa ennaltaehkäisevää **joustavaa, matalakynnyksistä ja yhteisöllistä tukea**, jota julkinen sektori ei yksin pysty tarjoamaan.

4) Paikallisen ja alueellisen toimeenpanon tuki

- Hyvinvointialueilla järjestöjen rooli on tärkeä etenkin jalkauttamisessa → **järjestöt voivat toimia kumppaneina alueellisissa suunnitelmissa ja käytännön toiminnoissa.**
- Järjestöillä on usein **alueellista tuntemusta, valmiita toimintamalleja ja verkostoja**, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi nuorten mielenterveystyön kehittämisessä tai yksinäisyyden ehkäisyssä.

NYTYI RY

**KATSOTAAN
KAUEMMAKSI -
KESTÄVÄÄ
VAIKUTTAVUUTTA
PITKÄJÄNTEISELLÄ
YHTEISTYÖLLÄ**

VARMISTETAAN JATKUVUUS

- Hallituskausi on loppupuolellaan, kun toimeenpanosuunnitelma valmistuu. Toimenpiteiden toteuttaminen tulee turvata pitkäjänteisesti myös hallituskausien yli mielenterveysstrategiaan ja itsemurhien ehkäisyohjelmaan nojautuen ja niin, että niihin osoitetaan pitkäaikaista rahoitusta.
- Mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman kausi on nyt puolivälissä. Katsetta tulee alkaa suuntaamaan jo seuraavaan strategiakauteen, jotta syntyy jatkumo, eikä katkoksia tule.

NYTYI RY

Voiko kunnianhimon tasoa nostaa?

Voimmeko visioida suuremmin?

Mitä pidämme toivottavana?

Keiden ääni kuuluu ja keiden ei tulevaisuuspuheessa mielenterveydestä?

YHTEISTYÖ KESTÄVÄLLE POHJALLE

1. Rakenteellinen ja pitkäjänteinen vuoropuhelu:

- Säännölliset foorumit, neuvottelukunnat, yhteistyöryhmät paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.
- Järjestöt mukana strategioiden, toimintasuunnitelma yms. prosesseissa.

2. Resurssien ja osaamisen synergiaedut:

- Yhteisrahoitukset ja kumppanuushankkeet.
- Osaamisen jakaminen ja koulutusyhteistyö.
- Tila- ja infrastruktuuriyhteistyö

3. Selkeät roolit ja vastuut:

- Työnjaon selkeyttäminen: auttaa välttämään päällekkäisyyksiä ja varmistamaan, ettei katvealueita jää.

4. Pitkäjänteinen ja ennakoitava järjestörahoitus

5. Vaikuttavuuden ja asiantuntijuuden tunnistaminen

- Järjestöjen tuottaman vaikuttavuuden (esim. yksinäisyyden ehkäisy, kriisiapu, toipumisen tuki) tunnistaminen.

- Järjestöjen näkeminen aktiivisina tiedontuottajina ja ratkaisujen kehittäjinä.
- Mielenterveysjärjestöjen kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki pitäisi integroida tiiviimmin palveluketjuihin

6. Luottamuksen ja avoimuuden rakentaminen:

- Avoin tiedonvaihto: Säännöllinen ja avoin tiedonvaihto strategisella ja käytännön tasoilla.
- Kuunteleminen ja arvostaminen: Järjestöillä on usein ainutlaatuista tietoa ruohonjuuritasolta, ihmisten tarpeista sekä myös hankittua ammattitaitoa ja asiantuntijuutta.
- Joustavuus ja innovatiivisuus: Yhteistyön tulisi olla joustavaa ja mahdollistaa uusien, innovatiivisten lähestymistapojen kokeilu.

**YHTEISÖJEN LUJITTAMINEN ON LÄHITULEVAISUUDEN EHKÄ
KESKEISIN MIELENTERVEYDEN EDISTÄMISEN TOIMI**

On valtava tarve sosiaaliselle vahvistumiselle ja sitä kautta uskon vahvistamiselle yksilöiden, yhteisön ja yhteiskunnan myönteiseen kehitykseen (tulevaisuususkko), keskinäiseen luottamukseen ja kriisinkestävyyteen (resilienssi)

KIITOS!

Olkaa yhteyksissä:
minna.savolainen@nyyti.fi

Puh. 044 589 6117

